

ДӘРІС 10

ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ ЖӨНІНДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ

Дәрістің мақсаты:

Студенттерге қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік басқару жүйесінің құрылымы мен мазмұнын, оның негізгі функциялары мен әдістерін түсіндіру. Мемлекеттік және жергілікті органдардың өкілеттіктерін, сондай-ақ экологиялық басқарудағы қоғамдық ұйымдардың рөлін талдау.

Дәріс жоспары:

1. Қоршаған ортаны қорғаудағы басқару түрлері мен субъектілері
2. Мемлекеттік басқарудың функциялары мен әдістері
3. Мемлекеттік органдардың экологиялық басқарудағы өкілеттіктері
4. Салааралық, салалық және функционалдық басқару жүйелері
5. Жергілікті атқарушы органдардың және қоғамдық ұйымдардың рөлі

ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ ЖӨНІНДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ

Қоршаған ортаны қорғау – бұл табиғи ресурстарды тиімді пайдалану, экологиялық қауіпсіздікті қамтамасыз ету және экологиялық тепе-теңдікті сақтау мақсатында мемлекеттің атқаратын қызметі. Мемлекеттік басқару осы салада заңдар мен нормативтерді қабылдау, табиғатты қорғау бағдарламаларын жүзеге асыру және экологиялық бақылау жүргізуді қамтиды.

МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУДЫҢ МӘНІ

Қоршаған ортаны қорғау жөніндегі мемлекеттік басқару – табиғи ресурстарды сақтау мен ұтымды пайдалануды қамтамасыз ететін әлеуметтік-экономикалық, құқықтық және ұйымдастырушылық шаралар жүйесі. Ол экологиялық саясатты қалыптастырып, халықтың өмір сүру сапасын жақсартуға бағытталады.

НЕГІЗГІ МІНДЕТТЕРІ

Мемлекеттік басқарудың басты міндеті – қоршаған ортаның ластануын азайту, табиғи ресурстардың сарқылмауын қамтамасыз ету, экологиялық заңнаманың орындалуын бақылау және тұрақты даму қағидаттарын енгізу. Сонымен қатар табиғатты қорғауға бағытталған ғылыми зерттеулерді қолдау да маңызды бағыт болып табылады.

МЕМЛЕКЕТТІК ОРГАНДАРДЫҢ РӨЛІ

Қоршаған ортаны қорғау саласында негізгі функцияларды Қазақстан Республикасының Экология және табиғи ресурстар министрлігі атқарады. Сонымен бірге жергілікті атқарушы органдар, санитарлық және экологиялық инспекциялар қоршаған ортаны қорғау шараларын орындауға жауап береді.

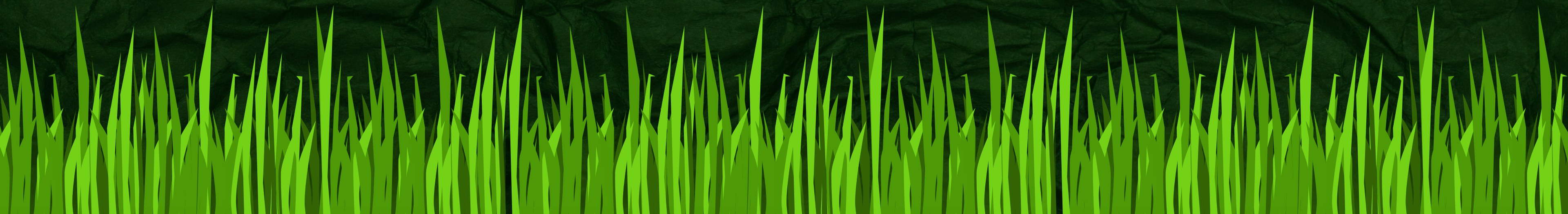

ЗАҢНАМАЛЫҚ НЕГІЗ

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік басқарудың заңнамалық негізін Қазақстан Республикасының Конституциясы және бірқатар арнайы экологиялық заңдар мен кодекстер құрайды. Негізгі құжаттардың бірі – «Экологиялық кодекс» (2021 жылы жаңартылған), ол қоршаған ортаны қорғау саласындағы барлық қатынастарды реттейді.

Сонымен қатар «Қоршаған ортаны қорғау туралы» Заң, «Ерекше қорғалатын табиғи аумақтар туралы», «Жануарлар дүниесін қорғау және пайдалану туралы» заңдар да экологиялық саясаттың маңызды құқықтық базасын құрайды.

МЕМЛЕКЕТТІК БАҒДАРЛАМАЛАР

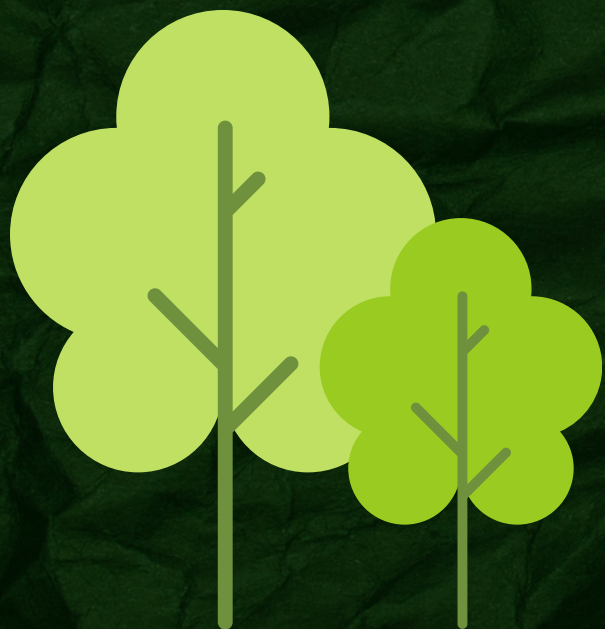
Қазақстан Республикасында қоршаған ортаны қорғау саласындағы мемлекеттік саясат арнайы бағдарламалар мен ұлттық жобалар арқылы жүзеге асырылады. Негізгі бағыттардың бірі – «Жасыл Қазақстан» ұлттық жобасы, ол табиғи экожүйелерді қалпына келтіру, орман алқаптарын ұлғайту, су ресурстарын тиімді пайдалану және ауа сапасын жақсарту мақсатында қабылданған. Бағдарлама аясында орманды аумақтарды көбейту, су үнемдеу технологияларын енгізу және өнеркәсіптік шығарындыларды азайту шаралары жүргізілуде.

ҚОРЫТЫНДЫ

ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ ЖӨНІНДЕГІ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ – ҚОҒАМ МЕН ТАБИҒАТ АРАСЫНДАҒЫ ТЕПЕ-ТЕНДІКТІ САҚТАУДЫҢ НЕГІЗГІ ТЕТІГІ. ТАБИҒИ РЕСУРСТАРДЫ ҰТЫМДЫ ПАИДАЛАНУ, ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІКТІ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ ЖӘНЕ ЭКОЖҮИЕЛЕРДІҢ ТҰРАҚТЫЛЫҒЫН САҚТАУ МЕМЛЕКЕТТІҢ СТРАТЕГИЯЛЫҚ МІНДЕТТЕРІНІҢ БІРІ БОЛЫП ТАБЫЛАДЫ. ҚАЗІРГІ КЕЗЕНДЕ ҚАЗАҚСТАН ЖАҒАҒАНДЫҚ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ СЫН-ҚАТЕРЛЕРГЕ ЖАУАП БЕРЕ ҚТЫРЫП, ТҰРАҚТЫ ДАМУ ҚАҒИДАТТАРЫН ҰЛТТЫҚ САЯСАТТЫҢ ӨЗЕГІНЕ АИНАЛДЫРУДА. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ КОДЕКС ПЕН ХАЛЫҚАРАЛЫҚ КЕЛІСІМДЕР ЭКОЛОГИЯЛЫҚ САЯСАТТЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗІН НЫҒАЙТЫП, ТАБИҒАТТЫ ҚОРҒАУҒА БАҒЫТТАЛҒАН НАҚТЫ ІС-ШАРАЛАРДЫ ЖҮЗЕГЕ АСЫРУҒА МҮМКІНДІК БЕРЕДІ.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ КОДЕКСІ. – АСТАНА: ҚР ӘДІЛЕТ МИНИСТРЛІГІ, 2021.
2. «ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ ТУРАЛЫ» ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЗАҢЫ. – АСТАНА, 2007.
3. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ «ЕРЕКШЕ ҚОРҒАЛАТЫН ТАБИҒИ АУМАҚТАР ТУРАЛЫ» ЗАҢЫ. – АСТАНА, 2006.
4. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ТӨМЕН КӨМІРТЕКТІ ДАМУ СТРАТЕГИЯСЫ 2050. – ҚР ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ, 2023.
5. «ЖАСЫЛ ҚАЗАҚСТАН» ҰЛТТЫҚ ЖОБАСЫ. – ҚР ҮКІМЕТІНІҢ ҚАУЛЫСЫ № 479, 2021 ЖЫЛ.
6. НАЗАРБАЕВ Н.Ә. ҚАЗАҚСТАННЫҢ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТҰРАҚТЫ ДАМУЫНЫҢ СТРАТЕГИЯСЫ. – АЛМАТЫ: ЭКОНОМИКА, 2015.
7. БЕЙСЕНОВА Ә.С., ШІЛДЕБАЕВ Ж.Б. ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒАТТЫ ПАЙДАЛАНУ НЕГІЗДЕРІ. – АЛМАТЫ: ҚАЗАҚ УНИВЕРСИТЕТІ, 2018.
8. UNITED NATIONS ENVIRONMENT PROGRAMME (UNEP). GLOBAL ENVIRONMENT OUTLOOK 7 (GEO-7). – NAIROBI, 2024.
9. OECD. ENVIRONMENTAL PERFORMANCE REVIEW: KAZAKHSTAN 2022. – PARIS: OECD PUBLISHING, 2022.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

- ӘЛІМҚҰЛОВ Қ., МҰСАБАЕВА А. ҚОРШАҒАН ОРТАНЫ ҚОРҒАУ ЖӘНЕ ТАБИҒАТТЫ ПАЙДАЛАНУ МЕНЕДЖМЕНТІ. – АЛМАТЫ: ЭКОНОМИКА, 2020.
- ЖАМАЛБЕКОВ Е. ЭКОЛОГИЯЛЫҚ САЯСАТ ЖӘНЕ ТҰРАҚТЫ ДАМУ. – НҰР-СҰЛТАН: ФОЛИАНТ, 2019.
- ҚР ЭКОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ. ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ЖАҒДАЙ ТУРАЛЫ ҰЛТТЫҚ БАЯНДАМА – 2023. – АСТАНА, 2024.
- UNITED NATIONS. THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT. – NEW YORK: UNITED NATIONS, 2015.
- WORLD BANK. KAZAKHSTAN: ENVIRONMENTAL AND CLIMATE CHANGE ASSESSMENT. – WASHINGTON, D.C., 2023.
- INTERGOVERNMENTAL PANEL ON CLIMATE CHANGE (IPCC). SIXTH ASSESSMENT REPORT. – GENEVA, 2023.
- UNEP & WHO. AIR QUALITY AND HEALTH IN CENTRAL ASIA. – NAIROBI–GENEVA, 2022.
- OECD. GREEN GROWTH INDICATORS: KAZAKHSTAN. – PARIS, 2021.
- ҚР ПРЕЗИДЕНТІ ЖАНЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК БАСҚАРУ АКАДЕМИЯСЫ. МЕМЛЕКЕТТІК ЭКОЛОГИЯЛЫҚ САЯСАТТЫҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ ЖӨНІНДЕГІ ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛЫҚТАР. – АСТАНА, 2022.
- СӘРСЕНБАЕВ Б.Т. ТАБИҒАТТЫ ҚОРҒАУ ЖӘНЕ ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ҚАУІПСІЗДІК НЕГІЗДЕРІ. – АЛМАТЫ: ҚАЗАҚ УНИВЕРСИТЕТІ, 2021.
- ҚР ЭКОЛОГИЯ, ГЕОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТАБИҒИ РЕСУРСТАР МИНИСТРЛІГІ. «ЖАСЫЛ ЭКОНОМИКАҒА КӨШУ ТҰЖЫРЫМДАМАСЫ». – АСТАНА, 2013.